

Variacions d'una dona

2006-10-20 13:00:58

Jordi Coca

Sorres blanques

Edicions 62, Barcelona, 2006

La consciència de fracàs que acompanya la societat contemporània, la paradoxa que relaciona l'opulència amb un cert sentiment de buidor, de desencant; i la desorientació i el desconcert que se'n deriven de manera directa. Es tracta, en definitiva, d'un dels grans temes de fons d'una part important de la literatura actual; i ara, també, de l'agosarada darrera novel·la de Jordi Coca. Un tema que justifica una certa dificultat a l'hora d'explicar l'argument de *Sorres blanques*, ja que allò a què ens referim habitualment amb aquest nom té, en la novel·la de Coca, una presència més aviat difuminada, a més d'una importància relativa. Amb tot, la història que s'hi amaga és la d'una dona a prop dels quaranta anys, casada amb un empresari totpoderós, bastant major que ella, i que li ofereix una vida aparentment fàcil i plena de luxe. Una vida que, tanmateix, l'ofega en reduir-la a una més de les adquisicions del marit, quan no al paper de prostituta de luxe, i que la porta a la decisió de marxar de casa per tal de canviar de vida. De fet, una escena cabdal de la novel·la –reiterada una vegada i una altra– mostra la protagonista baixant l'escala, disposada a no tornar-la a pujar mai més.

Així doncs, l'ombra de la Nora d'Ibsen –al·ludida en algun moment– torna a estar, simptomàticament, al darrere d'una de les novel·les importants de la literatura catalana actual –com ho està en l'atractiva *Perfils de Nora*, de Margarida Aritzeta. Una Nora anònima en la novel·la de Coca, a més de fragmentària i polièdrica, que es construeix amb peces de moltes dones. Una dona, en definitiva, que és la personificació de les dones del segle XX i, per extensió, de la història del món occidental durant aquest període. I l'aparent dispersió del fil narratiu, el trencament amb la lògica temporal i espacial, la fragmentació amb què s'hi aborda, responen a la voluntat de l'autor de reproduir-hi el flux de la memòria d'aquesta dona i convertir-lo en l'element central de la novel·la, per damunt de l'anècdota concreta que el motive. Un flux reportat amb una prosa d'una sorprenent plasticitat, d'una musicalitat poc comuna, i amb una estructura que trenca amb les convencions més usuals, defugint qualsevol linealitat per explorar altres territoris en què el lector, necessàriament, ha de participar de manera activa.

“La meva condició essencial era la transformació, la metamorfosi, el canvi constant, la superació d'etapes anteriors en què no volia pensar. Tanmateix, el passat de vegades emergia com una consciència fragmentada i vulnerable”, diu la protagonista en algun moment de la novel·la; unes paraules que en són una excel·lent clau de lectura. Al·ludeixen, d'un costat, a una metamorfosi, a la transformació experimentada per una dona que és individual i col·lectiva al mateix temps; però, d'un altre, parlen del discurs que recorre el text, d'aquest flux de la consciència que sembla donar voltes per tal d'evitar algun fet del passat, per tal d'esquivar-lo buscant una justificació davant d'ella mateixa. Una consciència *fragmentada i vulnerable*, doncs, que és el moll de l'os de l'obra, allò que n'explica l'estructura i el llenguatge, així com la multiplicitat de dones que hi ha a dins d'aquesta protagonista. Fins i tot n'explica l'argument; o, més concretament, l'absència d'un argument clar, tradicional: perquè el text de Coca, en definitiva, s'assembla molt més a un *collage* de sensacions, d'emocions que s'entrellacen –en la narració– tal i com ho farien en la nostra ment.

Pere Calonge • Ex-Libris

<http://www.perecalonge.com/exlibris/>

De fet, a mesura que avança la novel·la, el lector va intuïnt que potser allò que s'hi narra no són accions, sinó desigs insatisfets —en alguns casos, així queda reflectit de manera explícita— o el record que es barreja de manera indestruable amb el somni i amb la imaginació; i, en conclusió, que potser assistim únicament a l'expressió de fantasies alliberadores del poder opressor i omnipresent del marit. Així, la protagonista —o les múltiples protagonistes— de *Sorres blanques* encarna magistralment aquella desorientació a què al·ludíem al principi, i esdevé un personatge volgudament indefinit, fragmentat, inconcret. Una dona atrapada, que continua baixant l'escala constantment, que continua enganyant-se, perquè no gosa de deixar anar la mà de la barana. I fins i tot el lloc que dóna nom a la novel·la, el d'una casa en una illa paradisiaca on es retira, és, en realitat, una presó de barrots daurats: una utopia que desencanta en ser assolida.